

(๑๒)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๕

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าชื่อร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า
ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภายื่นคำร้องของนายแก้วสรร อติโพธิ สมาชิกวุฒิสภาและคณะรวม
ยี่สิบแปดคน ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรี
ของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ ประกอบมาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๐๕

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๕ ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้ใดถือครองหุ้นในบริษัทใดเกินจำนวนที่
กฎหมายกำหนด คือ ร้อยละห้า หรือหากถือครองอยู่ก่อนก็ต้องไม่คงไว้ต่อไปซึ่งการถือครองนั้น แต่ถ้า
ประสงค์จะรักษาประโยชน์ของตนในหุ้นนั้นไว้ ก็ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลรับ
จัดการทรัพย์สินรับไปจัดการต่อไป โดยจะต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องจัดการในหุ้นหรือกิจการของบริษัท
ดังกล่าวอีก

/หากพิจารณา...

- ๒ -

หากพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๕ ในทางกฎหมายมหาชนแล้วถือว่า มาตรา ๒๐๕ มิได้ตราขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางธุรกิจแต่มุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะมิให้รัฐมนตรีผู้ใดมีประโยชน์ทับซ้อนระหว่างอำนาจหน้าที่ของส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตัว หากรัฐมนตรีผู้ใดจะอ้างว่าตนได้โอนหุ้นให้ผู้อื่นไปแล้ว แต่ความจริงกลับปรากฏว่า ยังมีอำนาจครอบงำจัดการหุ้นหรือกิจการนั้นอยู่ ดังนี้ก็ต้องถือว่า รัฐมนตรีนั้นยังคง “ถือครอง” หุ้นนั้นและถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ การตีความคำว่า “ไม่คงไว้” ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในมาตรา ๒๐๕ จึงต้องตีความให้กว้างกว่ากฎหมายเอกชน ทั้งนี้เพื่อตัดความทับซ้อนนี้ให้ขาดออกจากกัน โดยมุ่งไปที่อำนาจครอบงำจัดการที่ปรากฏตามความเป็นจริงว่า รัฐมนตรีผู้นี้ได้ตัดขาดไม่ถือครองอำนาจนี้แล้วจริงหรือไม่ ไม่ว่าหุ้นนั้นจะถือในนามบุคคลใดก็ตาม ด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมานี้ การตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีกับหุ้นของบริษัทใดจึงต้องตีความให้เป็นผลโดยเด็ดขาด หากรัฐมนตรียังคงความสัมพันธ์นี้ไว้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น โอนหุ้นให้บุตรของตนแต่อำนาจจัดการบริษัทโดยแท้จริงแล้วยังอยู่ที่ตนเองก็ตาม ไม่ว่ากรณีใดก็ต้องวินิจฉัยว่า เป็นการ “ถือประโยชน์ทับซ้อน” ที่ต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ ทั้งสิ้น

ในประเด็นเรื่องการครอบงำจัดการนั้น ผู้ร้องเห็นว่า การครอบงำจัดการหุ้นหรือกิจการของบริษัทใดนั้นเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง อาจปรากฏให้เห็นเป็นทางการโดยมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นก็ได้ หรือถือหุ้น ๑๐๐ % ในบริษัทที่ถือหุ้นนั้นอีกชั้นหนึ่งก็ได้ หรือไม่มีชื่ออยู่ที่ใดเลยเพราะมีแต่ชื่อบุตรเป็นผู้ถือหุ้นแต่ปรากฏพฤติกรรมแวดล้อมให้เชื่อได้ว่าอำนาจแท้จริงอยู่กับผู้นั้น เช่น เป็นผู้ตัดสินใจแท้จริงในการตั้งบริษัทลูกหรือขายหุ้น ถือครองเงินปันผลในบัญชีของตนหรือภรรยา เป็นต้น พฤติกรรมของ

/การครอบงำ...

- ๓ -

การครอบงำนี้มีอยู่ตั้งแต่ก่อตั้งบริษัทจนถึงวันที่ถูกกล่าวหา และปรากฏพฤติการณ์ให้เห็นเป็นระยะ ๆ เท่านั้น พยานหลักฐานทุกช่วงเวลาสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้ทั้งสิ้น ทั้งหมดนี้สามารถประกอบให้เห็นความเป็นจริงในปัจจุบันได้ว่า นายกรัฐมนตรีผู้นี้ยังคงถือครองอำนาจครอบงำจัดการอยู่ ศาลจึงมีอำนาจนำหลักฐานดังกล่าวเข้าสู่สำนวนได้ทั้งสิ้น

อำนาจครอบงำจัดการนี้อาจดำรงอยู่อย่างมั่นคง ในฐานะเป็นอำนาจของกลุ่มครอบครัวที่ได้ร่วมกันสร้างกิจการใดขึ้นมาได้ ในกรณีเช่นนี้สัดส่วนการถือหุ้นจะไม่มี ความหมายเพราะเป็นเพียงการแบ่งผลประโยชน์เท่านั้น การตัดสินใจสำคัญทางธุรกิจทั้งหมดนี้อาจตัดสินใจด้วยหัวหน้าครอบครัวและภรรยาเท่านั้น โดยทั้งสองคนอาจไม่มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นเลยก็ได้ ส่วนบุตรชายที่รับโอนหุ้นมาถือไว้นั้น เป็นการถือโดยอำพรางแทนครอบครัวหาได้มีส่วนใช้อำนาจตัดสินใจใด ๆ ไม่ ความเข้าใจข้างต้นมีความสำคัญในคดีนี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะกิจการชินคอร์ปเป็นกิจการที่ครอบครัวชินวัตรทุ่มเทศรสร้างขึ้นมา ก่อนตั้งพรรคไทยรักไทยก็มีชื่อนายกรัฐมนตรีถือหุ้นโดยตรงอยู่ (กล่าวเฉพาะหุ้นที่มีชื่อนายกรัฐมนตรีถืออยู่เท่านั้น) ครั้นเมื่อจะเข้าเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่หนึ่งก็ได้โอนเป็นชื่อบุตรชายและน้องสาว ขณะเดียวกันก็อาจโอนหุ้นบริษัทอื่นที่ตนซื้อไว้เพราะเห็นว่ามีอนาคตดีให้แก่บุตรด้วยก็ได้ คำถามในทางคดีจึงมีอยู่ว่า อำนาจครอบงำจัดการหุ้นทั้งสองที่นายกรัฐมนตรีมีอยู่ก่อนนั้น ได้โอนตามชื่อไปอยู่ในมือบุตรชายหรือไม่

ในกรณีหุ้นชินคอร์ป อำนาจเหนือหุ้นและกิจการชินคอร์ปหาได้โอนไปตาม “ชื่อ” บุตรชายผู้นั้นไม่ จะซื้อขายเปลี่ยนมือเมื่อใดต้องแล้วแต่ “มือ” ของผู้ใหญ่ทั้งสิ้น นอกจากนี้ “ชื่อ” บุตรชายได้ถูกนำไปอธิบายโดยผู้ใหญ่และที่ปรึกษาว่า บุตรชายได้รับโอนหุ้นบริษัท แอมเบิล ริช ไป

/เมื่อใด...

- ๔ -

เมื่อใดก็ได้ โดยไม่มีหลักฐานใด ๆ มาแสดงให้ตรวจสอบได้เลย เพราะตั้งอยู่ที่ประเทศบริติชเวอร์จิเนีย
ไอส์แลนด์ ที่ไม่มีระบบทะเบียนพาณิชย์อันเปิดเผยอยู่แล้ว และเหตุที่ต้องอธิบายเช่นนั้นก็เพราะปัญหา
การแจ้งทรัพย์สินตกหล่นไม่มีหุ้นแอมเปิล ริช และหุ้นที่อ้างว่าเป็นของแอมเปิล ริช อยู่ในบัญชี
ที่แจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั่นเอง เมื่อตกหล่นไปแล้วจึงใช้ชื่อ
บุตรชายมาอธิบายย้อนหลังอย่างเลื่อนลอย ต่อมาได้มีการใช้ชื่อบุตรชายอ้างว่าแบ่งหุ้นแอมเปิล ริช
ให้น้องสาว ซึ่งฟังจะบรรลุนิติภาวะอีกก็ได้ ในท้ายที่สุดเมื่อผู้ใหญ่ตัดสินใจขายหุ้นของครอบครัว
ทั้งหมดให้ต่างชาติ บุตรก็ถูกสั่งให้ลงนามโอนหุ้นชินคอร์ปของแอมเปิล ริช ให้กับตนเองทั้งใน
แบบฟอร์มผู้ขายและผู้ซื้อ จากนั้นจึงให้บุตรลงนามขายต่อให้ทุนสิงคโปร์อีกเป็นขั้นสุดท้าย แล้วลงนาม
แก้ใบรายงานตลาดหลักทรัพย์จากชื่อขายในตลาดหลักทรัพย์มาเป็นนอกตลาดหลักทรัพย์ย้อนหลังอีกครั้ง
กรณีเหล่านี้บุตรชายและบุตรสาวล้วนต้องอธิบายตามคำสั่ง หรือลงนามตามคำสั่งโดยไม่ทราบเรื่องทั้งสิ้น
เงินที่ได้มาก็เป็นของครอบครัวที่อยู่ในบัญชีของบุตรเท่านั้นเอง ทั้งหมดนี้คือ ข้อกล่าวหาของผู้ร้อง
ที่ยืนยันว่าผู้ใหญ่ในครอบครัวชินวัตร คือ อดีตนายกรัฐมนตรีเองหาได้โอนอำนาจครอบงำจัดการหุ้น
ชินคอร์ปให้แก่ใครทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นบุตรทั้งสอง หรือบริษัทใดก็ตาม

ในประเด็นเรื่องการอำพรางหุ้นนั้น ผู้ร้องเห็นว่า หุ้นทั้งหมดยังอยู่ภายใต้การอำนวยการ
ของ “ผู้ใหญ่” อันมีลักษณะเป็นนิติกรรมอำพราง โดยหุ้นชินคอร์ปของครอบครัวชินวัตรและครอบครัว
ดามาพงศ์ อยู่ในความครอบงำของผู้ใหญ่ในตระกูลมาแต่อดีต ในส่วนหุ้นของนายกรัฐมนตรีนั้น
เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๓ ได้ถูกแบ่งเป็นสองกองเท่า ๆ กัน กองแรกใช้ชื่อบุตรชายมารับโอนกอง
ที่สองนำชื่อของบริษัทจำแลง คือ “แอมเปิล ริช” มาใช้รับโอน โดยอดีตนายกรัฐมนตรีถือหุ้นบริษัทนี้

- ๕ -

๑๐๐ % ต่อมาเมื่อจะขึ้นเป็นรัฐบาล ก็อ้างว่าคนได้โอน แอมเปิล ริช ให้บุตรชายไปแล้วทั้งหมด ในปี ๒๕๔๔

ครั้นในปี ๒๕๔๕ เมื่อบุตรสาวบรรลุนิติภาวะแล้ว จะถือหุ้นชินคอร์ปอย่างไรก็ไม่ต้องรวมแจ้งในบัญชีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ใหญ่จึงเริ่มใช้ชื่อบุตรสาวมาแบ่งเบาภาระบุตรชายมิให้มีชื่อถือหุ้นเกินร้อยละสี่สิบห้า จึงจัดการสั่งให้ถ่ายหุ้นแอมเปิล ริช จากชื่อบุตรชายแบ่งไปให้น้องสาวร้อยละสิบ จนล่วงเข้าปี ๒๕๔๘ บุตรทั้งสองคนนี้จึงได้ลงนามทำการแทนบริษัทนี้โอนหุ้นชินคอร์ปกองนี้มาสู่ชื่อของตนเองทั้งหมด แล้วรวมกับหุ้นกองอื่นهماขายหุ้นลงคไป

สำหรับหุ้นของตระกูลกองอื่น ๆ ที่เหลืออีกร้อยละสี่สิบสี่ นั้น นายกรัฐมนตรีและคุณหญิง ได้ทยอยใช้ชื่อของบุตรชาย บุตรสาว น้องสาว และพี่ชาย มารับโอนไปจนหมดสิ้นเมื่อสิ้นปี ๒๕๔๓ แล้วก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี โดยสามารถอธิบายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้ว่าตนได้วางมือจากหุ้นและกิจการของชินคอร์ปแล้ว ขณะเดียวกันก็จะไม่ปรากฏความเกี่ยวข้องของนายกรัฐมนตรี และคุณหญิงอยู่ในบัญชีแจ้งทรัพย์สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเลย ขบวนการลบชื่อของผู้ใหญ่ในบริษัทออกไปจนหมด จึงเป็นการกระทำเพื่ออำพรางด้วยความจำใจ อย่างไรก็ตามเมื่อหุ้นชินคอร์ปได้ก้าวขึ้นสู่ราคาสูงสุด ด้วยโอกาสที่ได้รับจากภาครัฐเป็นเวลากว่าห้าปี มูลค่าหุ้นชินคอร์ปของครอบครัวเพิ่มขึ้นกว่า ๖๘,๐๐๐ ล้านบาท ความพยายามที่จะเหมารวมขายให้แก่ทุนต่างประเทศจึงเกิดขึ้น ร่างกฎหมายเพิ่มสัดส่วนการถือครองของต่างประเทศในบริษัทโทรคมนาคม ถึงร้อยละสี่สิบเก้า จึงถูกผลักดันเข้าสู่รัฐสภาในทันที หุ้นทั้งหลายทั้งจากเครือญาติ หรือจากชื่อ แอมเปิล ริช หรือที่แอมเปิล ริช เอาไปซุกซ่อนไว้ในบริษัทอื่น ได้เริ่มถูกรวบรวมเปลี่ยนมาเป็นชื่อของบุตรทั้งสองจนครบถ้วน การเจรจาถูกเร่งรัดไปตามขั้นตอนอย่างหยุดไม่ได้ จนในที่สุด

/หลังจาก...

- ๖ -

หลังจากวันที่กฎหมายนี้มีผลใช้บังคับเพียงสองวัน หุ้นร้อยละสี่สิบเก้าที่มีประวัติผ่านชื่อมาหลายชื่อ ผ่านขบวนการชุกซ์ชอนมาหลายหนได้ถูกเหมารวมขายให้กับกลุ่มทุนสิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ ในที่สุดเงินจำนวน ๗๓,๓๐๐ ล้านบาทนี้ คือ เงินของกลุ่มธุรกิจชินวัตร-คามาพงศ์ โดยแท้

นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานว่า มีการแต่งตัวเลขหนีเกณฑ์ถือครองหุ้นเกินร้อยละสี่สิบห้า ตามกฎหมายตลาดหลักทรัพย์นั้น เมื่อผู้ใดครอบครองหุ้นจนมียอดรวมหุ้นในมือเกินร้อยละสี่สิบห้า ผู้ถือหุ้นรายย่อยย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิในหุ้นของตนมาเสนอขายผู้ถือหุ้นในราคาเดียวกันได้ และ นายกรัฐมนตรียังมีเจตนาอย่างแรงกล้าที่จะคงกรอบจำกัดการหุ้นชินคอร์ปของตระกูลไว้ให้จงได้ โดยเฉพาะหุ้นชินคอร์ปในมือแอมเบิล ริช นั้น ได้พยายามชุกซ์ชอนไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ในเกาะฟอกเงินที่ไม่มีใครเขาไปลงทุนกันจริง ๆ ครั้นเมื่อต้องแจ้งการโอนหุ้นให้บุตรก็กลับปกปิดไว้อีก การแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ไม่ระบุอีก เป็นต้น

คดีนี้ต้องการแต่เพียงอำนาจการไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญ ในปัญหาและช่องทางที่ชี้ช่องไว้แล้วเท่านั้น ประเด็นสำคัญในทางวิธีพิจารณาจึงอยู่ที่ว่า คดีนี้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ต้องทำตนเหมือนเช่นคณะกรรมการการเลือกตั้งในคดีเลือกตั้ง ที่เป็นทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลอยู่ในตัว โดยมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานที่ให้อย่างสมบูรณ์ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ทุกประการ แล้วจะสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเอกสาร หรือดำเนินการสอบสวนใดก็ได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสอบธุรกรรมการเงินของผู้ต้องสงสัยก็ได้ ให้กระทรวงต่างประเทศสอบเอกสารตัวตนของแอมเบิล ริช ณ ประเทศที่ตั้งก็ได้ เอกสารใดที่จำเป็นก็สามารถเรียกได้จากทุกฝ่าย หรือจะตั้งคณะทำงานพิเศษขึ้นสอบสวนการใดก็ได้ทั้งสิ้น

/นับแต่...

- ๗ -

นับแต่นายกรัฐมนตรีผู้ก่อตั้งบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยที่หนึ่ง สมัยที่สอง มาโดยลำดับเป็นเวลากว่าห้าปีนั้น สมาชิกวุฒิสภาผู้ยื่นคำร้องนี้ได้เฝ้าติดตามมาโดยตลอดว่า รัฐมนตรีผู้นี้ได้ตัดขาดจากหุ้นและกิจการของบริษัทจริงหรือไม่ แต่ก็ยังไม่มีหลักฐานชี้บ่งให้เป็นที่ชัดเจนได้ ขณะเดียวกันก็ได้พบเห็นมาตรการนานาประการของรัฐบาลที่เอื้อประโยชน์โดยเฉพาะต่อบริษัทในเครือชินคอร์ปอเรชั่น มาโดยตลอดทั้งในกิจการโทรคมนาคม สายการบิน และโทรทัศน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้สินทรัพย์นี้มีราคาเพิ่มพูนขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งในท้ายที่สุดเมื่อนำสินทรัพย์ คือ หุ้นของกลุ่มครอบครัวชินวัตรและครอบครัววามาพงส์ออกจำหน่ายให้แก่กลุ่มทุนสิงคโปร์กับทุนฝ่ายไทยไปแล้ว ก็ยังประโยชน์เป็นเงินถึง ๑๓,๓๐๐ ล้านบาท

ผู้ร้องได้ศึกษารวบรวมพยานหลักฐานที่ปรากฏขึ้น โดยลำดับ เพื่อวินิจฉัยว่ารัฐมนตรีผู้นี้มีพฤติการณ์ที่ยังคง “ครอบงำจัดการ” บริษัทอยู่หรือไม่ และได้พบว่า มีหลักฐานเบาะแสปัจจุบันอันแน่นหนาเพียงพอ ที่จะยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญรับฟ้องแล้วใช้อำนาจไต่สวนความจริงให้เป็นที่กระจ่างได้ว่า แท้ที่จริงแล้วนายกรัฐมนตรีผู้นี้ยังคงเกี่ยวข้องจัดการกับหุ้นและกิจการของบริษัทมาโดยตลอดตั้งแต่เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่หนึ่งจนถึงสมัยที่สอง แล้ววินิจฉัยให้พ้นจากความ เป็นรัฐมนตรีตามอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๖)

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนสิบเจ็ดคน ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ยื่นคำชี้แจงประกอบคำร้องดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้วเห็นว่า คำร้องที่สมาชิกวุฒิสภาเข้าชื่อยื่นต่อประธานวุฒิสภานั้น มีสมาชิกวุฒิสภาลงลายมือชื่อสิบแปดคน ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก

/วุฒิสภา...

- ๘ -

วุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ ประกอบมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งการที่สมาชิกวุฒิสภาใช้สิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาต่อไปมีว่า การที่ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของ สมาชิกวุฒิสภাজำนวนยี่สิบแปดคน เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ มาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๐๕ หรือไม่ แต่ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะพิจารณาวินิจฉัยตามประเด็นคำร้องดังกล่าวนี้ มีประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณา ก่อนว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ ประกอบมาตรา ๒๐๕ ที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖”

มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ... (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๘ หรือมาตรา ๒๐๕” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๗ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)”

มาตรา ๒๐๕ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวน

/ที่กฎหมาย...

- ๕ -

ที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว”

มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย”

มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งต้องกระทำโดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐาน เรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วย”

/พิจารณา...

- ๑๐ -

พิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องแล้ว เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจวินิจฉัยความสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี หากมีการกระทำอันเป็นการ ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ ประกอบมาตรา ๒๐๕ โดยผู้ร้องจะต้องแสดงข้อเท็จจริงและ พฤติการณ์ของผู้ถูกลงโทษซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีตลอดจนพยานหลักฐานที่ชัดเจนตามสมควรให้ปรากฏ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญทำการไต่สวนเอง ซึ่งแม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมี อำนาจในการเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้อธิบายเพื่อ ประโยชน์แห่งการพิจารณาตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติไว้ แต่การดำเนินกระบวนการพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญต้องทำการไต่สวนตามประเด็นข้อกล่าวหาในคำร้องที่มีความชัดเจน ไม่เคลือบคลุม เป็นหลัก และต้องส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เพื่อกำหนดประเด็นแห่งคดีที่จะ นำไปสู่การสืบพยานตามประเด็นในคำร้อง ซึ่งคำร้องของผู้ร้องต้องแสดงให้เห็นให้ผู้ถูกร้องเข้าใจได้ว่า ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) ประกอบมาตรา ๒๐๕ อย่างไร แต่โดยที่คำร้องมิได้แสดงให้เห็นได้ว่า การกระทำใดของนายกรัฐมนตรีมีลักษณะเป็นการเข้าไป บริหารจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้น หรือกิจการของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือยังคงไว้ซึ่งความเป็น หุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ หรือไม่แจ้งให้ ประชาชนทราบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในกรณีที่นายกรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับ ประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป อันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยความเป็น รัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) ประกอบมาตรา ๒๐๕ คำร้องของผู้ร้องและเอกสารประกอบไม่ได้ระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องที่แสดงให้เห็น

/เห็นได้ว่า...

- ๑๑ -

เห็นได้ว่า นายกรัฐมนตรีกระทำผิดบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) ประกอบ มาตรา ๒๐๕ อย่างไร จึงไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖ ที่กำหนดว่า “คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการ ดังต่อไปนี้ ... (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (๔) มีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไร พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง” ประกอบข้อ ๑๒ วรรคสอง ที่กำหนดว่า “เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจมีคำสั่งรับหรือไม่รับไว้พิจารณาวินิจฉัยในคราวเดียวกันก็ได้” ซึ่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยให้ได้ แต่ไม่กระทบสิทธิของผู้ร้องในฐานะสมาชิกวุฒิสภาที่จะเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาได้อีก หากปรากฏข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพึงรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๕ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๕๖

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๘ คน คือ นายผัน จันทรปาน นายจุมพล ฒ สงขลา นายนพดล เสงเจริญ นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช และนายอูระ หวังอ้อมกลาง เห็นว่า คำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องยังขาดความชัดเจนว่า การกระทำของนายกรัฐมนตรีอย่างใดที่ยังคงครอบงำกิจการหรือได้รับผลประโยชน์ทับซ้อนจากบริษัทใดอย่างใด คำร้องจึงไม่ปรากฏประเด็นแห่งคดีโดยชัดเจนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาเพื่อดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ และ มาตรา ๒๐๕ จึงไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

/ส่วนตุลาการ...

- ๑๒ -

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๖ คน คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร นายปรีชา เฉลิมวิชัย นายมงคล สระฐาน นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ และนายอภัย จันทนจุลกะ เห็นว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ ประกอบมาตรา ๒๑๖ และ มาตรา ๒๐๘ แล้ว จึงเห็นควรรับคำร้องไว้วินิจฉัยต่อไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๕)

.....
(นายจิระ บุญพอนสุนทร)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายสุธี สุทธิสมบูรณ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายจุมพล ณ สงขลา)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลตำรวจเอก

.....
(สุวรรณ สุวรรณเวช)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายนพดล เสงเจริญ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายสุวิทย์ ชีรพจน์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายปรีชา เถลิมาณิชย์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นางสาวนีย์ อัสวโรจน์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายมงคล สระแก้ว)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายอภัย จันทนจุลกะ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายมานิต วิทยาเต็ม)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายอุระ หวังอ้อมกลาง)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายศักดิ์ เตชะชาล)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ